

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

33 P. 13.

Coll. No. 493

Title Homa vidhi

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No. : 493 Subject : *Dharmaśāstra*

Title : *Homa vidhi*

Author : — Scribe : —

Date of the work : — Date of the Ms. : *V.S. 2594*

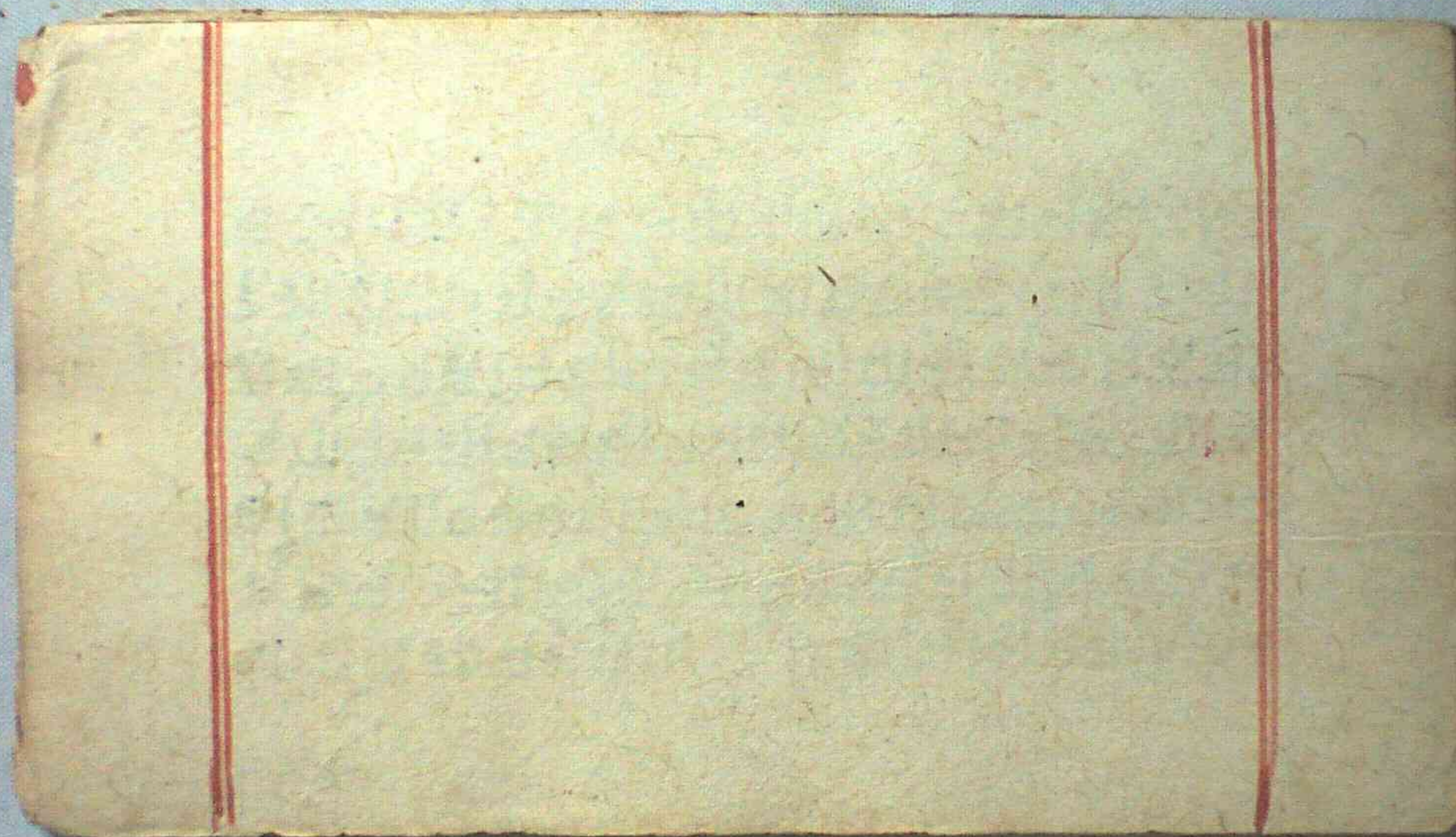
Place of the work : — Place of the Ms. : —

Size : *6.7" by 3.8"* Extent : *29 foll.*

Language : *Sanskrit* Script : *Devanāgarī*

Remarks :

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ श्रीनृसिंहगणेशं च
 गुरुनत्वा विलिख्यते॥ सर्वतंत्राविरोधेन
 वक्ति स्थापनपद्धतिः॥ यथा॥ मूलेन प्राणानायम्
 प्राणवेन वातलक्षणेन वा षडंगन्या संकृत्वा॥ अ
 द्यमासे पक्षेति यौञ्जमुककामो वाक्यता मुकजप
 दशांशं वा॥ मुकद्वयेण होममहं करिष्ये इति सं
 कल्पः॥ कुंडं स्वरितं वा ऊरौः परिसमुत्पुच्छति

१

ए श्रीतीर्थशक्तिमयि नंदमयी मशेषद्वारि
 तर्ध्वं सांमृगां कप्रभां॥ चतुर्ध्वं करद्वये नद्वय
 तीपाशं सृजि चक्रमात्र॥ द्यौर्ध्वं चामृतदेमपूर
 कलशं मुक्ताक्षमालावरी॥ जंगलसिंधुसूक्ष्मादि
 सहितं श्रीतीर्थशक्तिं भजे॥ हां प सर्वानं
 दमयी तीर्थशक्तैर्ह्येहि स्वाहा इति नमस्कृत्य

रि४

कुंडमध्ये॥ अमहोमेतुं कुंडं एवं विलिख्य स्वा
पयेत्॥ तत्र मंजूकादिपरतत्वांतं संसृज्य॥ तद्य
पानुं मंजूकाय नमः॥ काकालाग्निरुद्राय॥
कुंकुमाय॥ आं आधारशक्त्यै॥ धंधमाय॥ ज्ञाना
नाय॥ वैवैराग्याय नमः॥ ऐं ऐश्वर्याय नमः॥ अं
अधर्माय॥ अं अज्ञानाय॥ अवैराग्याय॥ अने
श्वर्याय॥ अनंताय॥ आनंदकंदाय॥ संविन्ना

रव्य। उहृत्पगोमयेनोपलिप्य। ततो मूलं जप नृकुं
उं पश्येत्। फट् इति कुशैश्च त्रिंशं प्रोक्ष्य तैरेव द
र्जेः फट् इति संताम्य। मुष्टिबंधेन जलेन हं इत्या
सिंच्य। ते हंतः कुशेन वर्णकैर्वास्वानि मुरवंत्रि
कोणाषट्कोणाष्टलचतुरस्रात्मकं यंत्रं विलि
रव्य। संप्रोक्ष्य। वैष्णवहोमे तु तां हृत्तादिपत्रे। उं श्रं
उं इति गंधादिना विलिरव्य संप्रोक्ष्य स्वापयेत्॥

तत्त्वायै। जयायै। विजयायै। अपराजितायै। नि
त्यायै। विलासिन्यै। ह्रीं गौरी। अघोरायै। मंगला
यै। श्री सर्वशक्तिकमलासनाय नम इति। विष्णु
त्यै। उन्नत्यै। कांत्यै। सौख्यै। कोट्यै। सन्नत्यै। व्यु
द्यै। उक्त्यै। कुक्ष्यै। श्री सर्वशक्तिकमलासना
यै। इति संपूज्य। उं श्री इति लक्ष्मीनारायणौ आ
वाप्त्यं गंधादिना उं नारायणाय। श्री लक्ष्म्यै इति

लायः प्रकृतिमयपत्रेभ्योः विकारमयकेसरे
भ्योः पंचाशदसंबीजाद्यकर्णिकायैः ॥ अत्र
षडमंडलायदादशकलात्मनेः सोममंडला
यषोडशकलात्मनेः मंदकिमंडलायदशक
लात्मनेः सत्वायः रजसे नमः तमसेः आत्म
ने नमः अंतरात्मने परमात्मने ज्ञानात्मने
मायातत्वाय कलातत्वाय विद्यातत्वाय पर

पूजयेत् अम्होमेतुजयायै विजयायै अजिता
यै अपराजितायै नित्यायै विलासिन्यै हो
ग्यै अघोरायै मंगलायै क्रीसर्वशक्तिकम
लासनाय नम इति संपूज्य उं शिवं क्री पार्वती च
पूजयेत् ततो देवा देवयोर्मेषु न विनाव्यसूर्यका
नोऽबं वा अरणिजं वा श्रोत्रियगृहावाताम्रादि
पात्रस्त्रपात्रेण पिहितं निधूममग्निं आनाय्य फ

दृष्टिपात्रमादाय। कुंष्टिउद्याद्य। रंष्टितस्मादेक
मंगारंक्रव्यादांशं निरुत्तेवहिनिहिष्य। मूलेना
ग्नेः पात्रनिधाय। मूलेनवीरुणं। फट्टृष्टिऊरौः
प्रोहणंअल्यं। फट्टृष्टिदूर्नैस्ताउनं। कुमितिअल्य
मासेचनंकृत्वात्रूमेध्यस्वज्ञठराग्निज्यातस्यैकं
विचिंत्य। रंष्टितैतत्पंनियोज्य। उमित्यष्टवार
मन्त्रिमंज्य। वंष्टिधेनुमुद्रांप्रदृश्य। फट्टृष्टिसं

रस। कृत्स्नवगुण्वा॥ उं इति कुंभोपरित्रिः परित्रा
म्यकरान्यापात्रस्तंबक्रिंत्रिः परित्राम्य॥ देवादे
वयोः संयोगांतविनायक॥ जानुज्यानुवंस्पष्टामू
लांते॥ कूं वक्रिचैतत्याय॥ इतिपवन॥ देवरेतो
धियात्वा निमुखवक्रिनिहध्यान॥ ततस्तयोरा
चमनंदत्वा॥ का एकराजादिनावक्रिसंधुरुये
त्॥ चित्सिंगजरुहनहनदहहहह पचपचसर्व

ज्ञाज्ञापयस्वाहा इति मुखेन वाता लवृतादिना वा
 ज्वालयेत । ज्वलितं विलोक्य ज्वालिना मुद्रां प्रद
 र्ष्य । उत्थाय । अग्निं प्रज्वालितं वंदे जातवेदं कृता
 शनं । सुवर्णवर्णममलं समिधं विश्वतो मुखं ॥
 इति पठेत् । तत उपविश्य तारेण प्राणाना यम्प
 च स्पमंत्रस्पनृगुरूषिः । गायत्री छंदः । अग्निर्दे
 वता । रं बीजं । स्वाहा शक्तिः । होमे विनियोगः ॥

५

गवे नमः । इत्यादिन्यासं कृत्वा वसुमाणा षडंगं
 त्रैः करन्यासं विधाय । अथ वा वैश्वानरजातवे
 द इहा वहलोहिताह्नसर्वकर्माणि साधय स्वाहा
 इति मूलेन करौ संशोध्य । स्पृहिरण्यौ । त्रिंशे
 श्रृंगगनायै । पायौ । उष्ट्ररक्षायै । शिरसि । व्यूह
 ह्यायै । मुखे । अं प्रजायै । नासयोः । रत्नं बभूव
 पायै । नेत्रयोः । अतिरक्तायै । सर्वांगे । देवेभ्यो

सु२

नमःलिंगे॥पितृभ्यो॥पायौ॥जलस्पर्शः॥गंधर्वभ्यो॥
शिरसि॥यक्षभ्यो॥मुखे॥नागभ्यो॥नासिकायां॥
पिशुकेभ्यो॥नेत्रयोः॥रारुसेभ्यो॥सर्वंगे॥ततः
षडंगं॥सहस्रार्चिषेरुदयायनमः॥स्वस्तिपूर्ण
यशिरसेस्वाहा॥उत्तिष्ठपुरुषायशिखायैव
षट्॥धूम्रव्यापिनेकवचायङ्॥सप्तजिकायने
त्रत्रयायवौषट्॥धनुर्धरायअस्त्रायफट्॥इति

६

षडंगं॥उञ्जग्नयेजातवेदसेमूर्द्धि॥उञ्जग्नयेस
प्तजिकायवामांसे॥उञ्जग्नयेहव्यवाहनाय
वामपार्श्वे॥उञ्जग्नयेअश्वोदरायवामकट्या
उञ्जग्नयेवैश्वानरायलिंगे॥उञ्जग्नयेकौमा
रतेजसेहस्तकट्या॥उञ्जग्नयेविश्वमुखाय
हस्तपार्श्वे॥उञ्जग्नयेदेवमुखायहस्तांसे॥त
तोमंरुकादिवक्रिमंडलांतपीवंविन्यस्म॥रु

इयेष्टपत्रेअग्रदिप्रादक्षिणंमध्येचत्पसेत्पा
तायै॥श्वेतायै॥अरुणायै॥कृष्णायै॥धूम्रायै॥
तीव्रायै॥स्फुलिगिन्धै॥रुचिरायै॥ज्वालिन्धै॥
रं वज्रासनाय॥इतिविन्मस्पवैश्वानरजात
वेदइहावहलोहितारुसर्वकर्माणि साधय
त्वाहाइतिमंत्रविन्मस्पध्यायेत्॥इष्टशक्तिःस्व ७
स्तिकातीतिमुच्चैर्दोनिर्दोर्धैधारयंतंजपानं

हेमाकल्पपद्मसंख्यत्रिनेत्रध्यायेदक्षिंबद्धमौ
लिंजरात्रिः॥इतिध्यात्वा मनसासंपूज्य॥शुद्धज
लैर्मुष्टिबंधेनाग्निंपरिषिच्यअगर्जदत्रैर्मध्य
मेस्वलायां वामपार्श्वतोतैः॥पूर्वादिईशांतं प
रिस्तरेत्॥तत्रप्राच्यामुदगग्रैर्दक्षिणतः॥पूर्वा
ग्रैः॥पश्चिमेउत्तराग्रैरुत्तरस्याप्रागग्रैः॥परिस्त
रतां॥ततः॥पालाशवैकटकंकतिकाष्मीर्यवि

त्वानामन्यतमानां पुमान्पुत्रान्स्वबाहुमिनां
वीनपरिधीनपश्चिमदक्षिणोत्तरेषु विन्यस्यते
पुत्रमेण **ब्रह्मणे** विष्णवे **शिवाय** इति संस
ज्य **अग्नौ** पावशं कुर्यात् **मंरू** कादिपरतत्वा
तं संसज्य पावशं कुर्यात् **तत्र** रुद्रया तथ्या न
वक्रिमा वा **मुद्राः** प्रदक्ष्य गंधादिनिर्चयेत् ८
यथा वक्रि मंत्रेण संसज्य षट्कोरोषु स्वाग्रतो व

क्रिकोणादिस्त्रिहिरण्यै नमः **इत्यादि** **यूं** अ
तिरक्तायै **इत्यंताः** षट्संसज्य **मध्ये** ध्वज
रूपिण्यै **इति** सजयेत् **तेष्वेव** देवेभ्यो **इत्या**
दि सजयेत् **ततो** षट्संकेसरेषु **उंसहस्वा**
र्चि वे रुद्रया य नमः **इत्यादि** अंगचतुष्टयं
ग्रेनेत्रं हि रुद्रं सजयेत् **ततो** ग्रपत्रादि
उं अग्नये जानवे रसे नमः **इत्याद्यष्टमूर्त्ति**

संज्ञम्। तद्गेषु ब्राह्मणे। माहेश्वर्ये। कौमार्ये। वै
सुखे। वाराह्ये। इंद्राण्ये। चामुन्ये। महाल
ह्ये। तदुपरिञ्चसितांगनैरवाय। रुरुनैरवा
य। चंडनैरवाय। क्रोधनैरवाय। उन्मत्तनैरवा
य। कपालिनैरवाय। नीषण्णनैरवाय। संहार
नैरवाय। इति संज्ञम्। प्रसिद्धपूर्वादिदिहृदं
नाय। अग्रये। इत्यादि। तदुपरिवज्राय। शक्र

८

ये। इत्यादिहृजयेत्। ततोऽस्ववामनागे कुशाना
स्मीर्य तत्र प्रागयवर्गं। यथा। तथा प्रणीतपात्रे प्रो
रुणी पात्रे आज्यस्वाली च रुस्वाली स्तुवं स्तुवं ए
तानि अधो मुखानि होमप्रव्यष्टं तं कुशं पलां पा
लाशं पंचसमिधः। अत इष्टुपयोगि संस्थाप्य
स्थापितात्प कुशं तुरुणो साग्राखंडितानां तर्गत्र
गर्जिणी व्यतिरिक्ते प्रादेशामिते पात्रे कुतवहा

आहायमूलेनकुशैः छित्वापवित्रेकृत्वातान्यामू
लेनतानिप्रोक्ष्यउत्तानानिविधायप्रणीताजले
मास्यतत्रपवित्रेनिहिष्यञ्च॥ कुशमुद्रयागंगे
इत्यादितीर्थान्यावाह्यतत्रगंधाहृतादिनिहि
ष्यपवित्राभ्यामुत्सृज्यअग्नेरुत्तरेआसनेनिधा
यततः प्रोक्षणीपात्रेणजलेसपवित्रंआहायप १०
वित्राभ्यामजलेनमूलेनतत्रज्जायन्मावानमोमं

त्रेणवाउपयोगक्रमेणसर्वाणिवस्तूनिपृथक्
पृथक्प्रोक्ष्यअग्नेर्दक्षिणतोब्रह्मासनंपरिक
ल्प्यअस्मिन्त्वंब्रह्मामवेतिकुशमुष्टिनिधाय
तत्रर्तुनमोब्रह्मणेइतिब्रह्माणमावाह्यसंपूज्य
उंअणिमासिध्वै॥महिमायै॥गरिमायै॥लघि
मायै॥इशितायै॥वशितायै॥प्राकाम्नायै॥इ
च्छायै॥इतिसंपूज्य॥इहवामहस्ताभ्यामुवंसु

चंवाधोमुखौआदायत्रिवारंवक्तौप्रताप्यवामेन
 तौगह्रीत्वादर्थैःक्रमेणमूलेनमूलंमध्येनमध्यम
 रेणाग्रंसंमार्ज्यततःप्रोक्तुणाजलेनपवित्रांतौप्रो
 ह्यपुनस्तथैवप्रताप्यदर्शनगतौनिहिष्यतत्रस्व
 योरेव।हंइच्छाशक्तौ।हंज्ञानशक्तौ।हंक्रियाश
 क्तौ।इतिमूलमध्यांतेषुसुविन्मसेत।एवंसुवि
 त्तोऽंशिवायनमःसुवे।ऽंदेवैनमःसुवि

प्रां ३

११

ततस्तौष्ट्यक्रसूत्रत्रयेणावेष्ट्यसंप्रज्य।स्वदहि
 तौकुशोपरिन्मसेत।इतिसुक्रसुवसंस्कारः।
 अथाज्यसंस्कारः।फट्इतिआज्यस्त्राजोप्रणीतो
 रकेनप्रक्षाल्यतत्राज्यनिरूप्य।मूलेनवीह्य।फ
 ट्इतिप्रोक्ष्यफट्इतिकुशैःसंताम्य।ऊंइतिमुष्टि
 बंधेनासिंच्य।मूलेनाष्टवारमनिमंज्य।आत्मानं
 ब्रह्मरूपंध्यात्वा।वंइतिअमृतीरुत्वा।ऊंमांतर्वा

युकोलिंगारात्रआरुत्यतेषुनमइतिआज्यस्वालीनि
दध्यात्।इदंतापनंततोदर्नयुग्मंप्रदीप्यनमइति
आज्येहिस्वाउहत्याग्नौहिषेत्।इतिपवित्रीकर
णं।दर्नयुग्मेणदीप्तेनकुंडस्याज्यंनाराजयेत्॥इ
दमन्निद्योतनं।दीप्तंदर्नत्रयंचुतेफट्इतिप्रदत्त
अग्नौहेयः।इदमुद्योतनं।आज्यस्वालीउत्तार्य
स्वपुरतोनिधायअंगारात्संयोज्य।जलेस्पृष्टा

१२

सहस्तद्वयांगुष्ठानामिकाभ्यांदर्नौउत्तराग्नौग
हीत्वाफट्इतिअग्निसन्मुखमाज्यंहिषेत्।द
र्नवदग्नौहिषेत्।इदमुत्पवनं।तदनुनर्द
द्वयेनात्मसन्मुखेनमइतिआज्यहेयः॥संज्ञ
वनमेतत्।दर्नहेयोग्नौ।ततोदर्नद्वयंप्रागग्रं
मध्येग्रंथियुतंनिधायतत्रजागद्वयेवामेष्टु
कंदहेरुसंइतिपरुद्वयंध्यात्वाक्रमेणमध्ये

सुषुमां वामदक्षयोरिमापिंगले च ध्यात्वा सुचमा
दायमध्यस्वदक्षिणतो नम इति घृतमादाय ॐ
अग्नये स्वाहा ॥ इदमग्नये नम इति त्यागं कृत्वा
अग्नेर्दक्षनेत्रे कृत्वा आकृतिग्रहणस्वले संपातः
ततो वामतो नम इत्याज्यमादाय ॐ सोमाय स्वाहा
इदं सोमाय नमः ॥ इत्युक्त्वा अग्नेर्वामनेत्रे कृत्वा
तथैव संपातः ॥ ततो मध्यात् नम इति घृतमादाय

१३

ॐ अग्नाषोमां स्वाहा ॥ इदमग्नाषोमां नम
इति वक्रैर्मध्यनेत्रे ॥ ततो दक्षात् नम इत्याज्यमा
दाय ॐ अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा ॥ इदमग्नये स्विष्ट
कृते नम इति मुखे कृत्वा ॥ संपातो ग्रहणस्वले
इति नेत्रमुखोत्घाटनं ॥ तत्र नरसिंहान्मविष्णुं
त्रेषु नेत्रद्वयं ॥ अन्मत्रयमेव ॥ अतः परं संपातः
पात्रान्तरे ॥ त्यागश्च सर्वत्र तन्मत्रगतदेवतायै

सचयजमानकर्तृकः ततः सुवेण। उं नूः स्वाहा इदं
मग्नये नममेति सर्वत्र। उं नुवः स्वाहा इदं वायवे।
उं स्वः स्वाहा इदं सूर्याय। उं नू नुवः स्वः स्वाहा इदं
प्रजापतये। वैश्वानरजातवेद इहा वह लोहिताक्ष
सर्वकर्माणि साधय स्वाहा इदं मग्नये॥ अनेन त्रि
वारं कृत्वा ततः संस्काराः। उं अस्माग्नेर्गर्जाधान
संस्कारं करोमि स्वाहा इदं मग्नये नमम इति स

१४

र्वत्र संस्कारेषु त्यागः। एवमष्टौ सुवेण कृता कृत
यः। उं अस्माग्नेः पुंसवनं संस्कारं करोमि स्वाहा ए
वमष्टौ। उं अस्माग्नेः सीमंतोन्नयनं संस्कारं करो
मि स्वाहा। एवमष्टौ। ३। उं अस्माग्नेः जातकर्म सं
॥ एवमष्टौ। ४। उं अस्माग्नेः नालापनयनं संस्का
॥ इति कृतोक्तं पंचपालाशसमिद्धो मातृनाला
पनयनं। ५। उं अस्माग्नेः अमुकाग्निरिति नामक

रोमिस्वाहा एवमष्टौ॥६॥ देवनाम्नानाम॥ रामाग्निः
कृष्णाग्निः॥ शिवाग्निः॥ ततो देवा देवौ सं हव्यविस
र्जयेत्॥ उं अस्माग्नेः उपनिःक्रमणं संस्कारं क॥ ए
वमष्टौ॥ ७॥ उं अस्माग्नेः अन्नप्राशनं सं॥ एवमष्टौ
८॥ उं अस्माग्नेः चौलं संस्कारं॥ एवमष्टौ॥ ९॥ उं अ
स्माग्नेः उपनयनं संस्कारं॥ एवमष्टौ॥ १०॥ उं अ
स्माग्नेर्महानाम्नां संस्कारं॥ एवमष्टौ॥ ११॥ उं अ

१५

स्माग्नेर्महाव्रतं संस्कारं॥ १२॥ उं अस्माग्नेरौपनिष
दं सं॥ एवमष्टौ॥ १३॥ उं अस्माग्नेर्गोदानं सं॥ एवम
ष्टौ॥ १४॥ उं अस्माग्नेः समावर्जनं संस्कारं॥ एवमष्टौ
१५॥ उं अस्माग्नेर्विवाहं संस्कारं॥ एवमष्टौ॥ १६॥ त
तः सूर्यहिरण्यै स्वाहा इत्याहिसप्ताहुतयः॥ उं
देवेभ्यः स्वाहा॥ इत्याहिसप्ताहुतयः॥ ततः सह
स्वार्चयेद्दद्यान्नमः स्वाहा॥ स्वस्ति ह्यर्णयि शि

रसे स्वाहा । उत्तिष्ठ पुरुषाय शिखायै वषट् स्वाहा ।
धूमव्यापिने कबचाय कृत्वा स्वाहा । सप्तजिह्वो यनेत्र
त्रयाय वौषट् स्वाहा । धनुर्धराय अस्त्राय फट् स्वाहा ।
इति चतुर्वारं । ततः ॐ अग्नये जातवेदसे स्वाहा इत्या
दि अष्टौ । ततो ब्राह्मणे स्वाहा इत्याद्याष्टौ । अग्निं ता
ग नैरवाय स्वाहा इत्याद्याष्टौ । इंद्राय स्वाहा इत्या
दि द्वादश । वज्राय स्वाहा इत्यादि द्वादश । ततः स्रुवेण च

१६

उवरिं स्रुचि ज्ञानं निधाय वामस्तनांतं तन्मूलमानी
य वैश्वानरजातवेद इहा वहलोहिताह्नसर्वकर्म
णि साधय वौषट् । इति कृत्वा उपविश्य । स्रुवेण ॐ
स्वाहा । इदं गणपते येन ममेति सर्वत्र । ॐ श्री स्वाहा
ॐ श्रीं क्रीं स्वाहा । ॐ श्रीं क्रीं क्रीं स्वाहा । ॐ श्रीं क्रीं क्रीं
स्वाहा । ॐ श्रीं क्रीं क्रीं गौं स्वाहा । ॐ श्रीं क्रीं क्रीं
गौं गणपते स्वाहा । ॐ श्रीं क्रीं क्रीं गौं गणपते

वरवरस्वाहा॥ उं श्रीं क्लीं ऐं गं गणपते वरव
रदसर्वजनमेव शं स्वाहा॥ उं श्रीं क्लीं ऐं गं गण
पते वरवरदसर्वजनमेव शमानय स्वाहा॥ अ
नेन चतुर्वारं॥ इति सर्वदेवसाधारणमग्निमुखं
ततो मंजूकादिपरतत्वांतं संस्पृश्य॥ पीवशक्तीः
संस्पृश्य॥ तत्र रुद्रया देवमावाप्त्यमूर्तेर्वाज्ञावाप्त्य १९
मुद्राः प्रहरपगंधादिना अर्च्यस्वाहांतमूले

न पंचविंशतिमाकुतीर्जुहुयात् इह ममुकाय नम
मेति त्यागः॥ तेन वक्रिदेवतयोर्मुखैकीकरणं॥ त
तस्तथैव एकादशाकुतीर्जुहुयात्॥ तेन नाडी सं
धानंध्यायेत्॥ ततो गानांतत्सर्वकाणां सर्वेषामा
वरणदेवतानां चतुर्ष्वंतस्वाहांतं गनाम्ना एकैका
माकुतिं हुत्वा तथा त्यागं च कृत्वा पुनः स्वाहांत
मूले नरशाकुतीं हुत्वा समिद्धे ग्नौ प्राधास्य प्रवे

एवाहांतमूलेनयथेष्टसंख्यं होमः तत्र प्रत्याकृ
तित्यागाशक्तेः संप्रतिपन्नदेवताकत्वात् सकृदे
वत्यागः वक्रसंख्यायां मध्ये विरामे पुनर्व्याहृति
निराज्येन कृत्वा होमः एवमुक्तं द्वैस्तदलाभे अ
रक्षेचकर्मणि प्रतिनिधिद्वैरिष्टसंख्यं होमं स
माप्स्यतत्तद्व्येण पूर्ववत् एकैकामाकृतिं कृत्वा ।
सुवेणा सुचं घृतेना ह्यतदग्रे पुष्पं फलं च निधा

१८

यसुवेणा छाद्य उक्त्वा यदेवतां ध्यायन्नवौषट् अं
तेन मूलेन पूर्णाकृतिं कृत्वा उपविश्य पुष्पं जलिं
तत्र हत्वा नमस्कृत्य सहारमुद्रया मूलेन स्वात्म
नि वामूतौ वा देवं संयोज्य सुवेणा ज्येन महाव्या
हृतिनिर्होमः तास्तु उं नूः अग्नयेष्टयि द्वै मह
ते स्वाहा उं नुवः वायवे अतरिहाय महते स्वा
हा उं त्वः आदित्याय दिवे महते स्वाहा उं नूः

वः स्वः चंद्रमसेन रुत्रेभ्यो दिग्गो महते स्वाहा इति त
थैव त्यागः ततः सुवेणा ज्येन स्मृतिर एषा ये स्वा
हा इत्यादि सप्त उंसुरेभ्यः स्वाहा एवं सप्त उंसह
स्त्रार्चिषे रुद्रया यनमः स्वाहा इत्यादि नव उंच
ग्नये जातवेदसे स्वाहा इत्याद्यष्टौ वा एते स्वाहा
इत्याद्यष्टौ असितांग नैरवाय स्वाहा इत्याद्यष्टौ
इंद्राय स्वाहा इत्यादि दश वज्राय स्वाहा इत्यादि द

१८

श पुनः प्रायश्चित्तार्थं उंसूः स्वाहा इत्यादि व्यस्त
समस्तानि कृत्वा अग्नये पुष्पाणि दत्वा संहारमु
द्रया वैश्वानर जातवेद इत्यादि मंत्रांते नोनो वक्त्रे
महाशक्ते सर्वकर्म प्रसाधक कर्मांतरेपि संप्राप्ते
सान्निध्यं कुरु सारं इति अग्निं विसृज्य यविवे
नौ निहिष्म प्रणिता जलं तत्रैव नू नौ निहिष्म
ब्रह्मणे रर्णपात्रं दत्वा विसृज्य परिधीन् परिस्त

रणदन्तश्च वक्रौहिणे ततः कमंगितया ब्राह्म
 णमोजनं । इति साधारणस्तोत्रिको दोमविधिः
 शक्तश्चेत्प्रणक्तिं ते बलिदानं । उं आश्वना
 देवतामो दिवानक्तं चारिभ्यः सर्वेभ्यो भूतेभ्यो
 नमः । एवं देवताययंतं । एवं नरुत्राणां बलिं
 तो दिशि हयं कोणे घेकं राशानां संस्वाप्य ॥ उं
 मेषश्च श्विनानरणां कृत्तिका पाददेवतांभ्यो

२०

दिवानक्तं चारिभ्यः सर्वेभ्यो भूतेभ्यो नमः । उं वृष
 कृत्तिका पादत्रयरोहिणी मृगशार्वाध देवतांभ्यो
 • उं मिथुनमृगशार्वाधश्चार्द्रा पुनर्वसुपा
 दत्रय देवतांभ्यो • उं कर्कशुनर्वसुपादपुष्यश्च
 श्लेषा देवतांभ्यो • उं सिंहमघापूर्वाश्चरापाददे
 वतांभ्यो • उं कन्योत्ररापादत्रयहस्तचित्रार्धदे
 वतांभ्यो • उं तुलाचित्रोत्रार्धस्वातिविशारवा

पादत्रयदेवताम्नो०॥ उं वृश्चिकविशाखापाद
अनुराधाज्येष्ठादेवताम्नो०॥ उं धनुर्मूलपूर्वोत्तरा
रापाददेवताम्नो०॥ उं मकरउत्तरापादत्रयश्रव
णधनिष्ठादेवताम्नो०॥ उं कुंभधनिष्ठोत्तरार्द्धश
तनिषकपूर्वापादत्रयदेवताम्नो०॥ उं मीनपूर्वा
पादउत्तरादेवतादेवताम्नो०॥ एवं राशिम्नो व
लिः॥ मेषाधिपतये मंगलाय०॥ वृषाधिपतये

२१

शुक्राय०॥ मिथुनाधिपतये बुधाय०॥ कर्का
धिपतये चंद्रमसे०॥ सिंहाधिपतये सूर्याय०॥
कन्याधिपतये बुधाय०॥ तुलाधिपतये शु
क्राय०॥ वृश्चिकाधिपतये मंगलाय०॥ धनु
रधिपतये बृहस्पतये०॥ मकराधिपतये
शनैश्चराय०॥ कुंभाधिपतये शनैश्चराय०॥
मीनाधिपतये बृहस्पतये०॥ ततो मीनमे

षयो रंतराले वव कर्णायि ॥ बालव कर्णायि ॥ ५
 त्यादिससकणे म् ॥ शाक्त हो मे तु ॥ बटुक हे त्र
 पाल गणेश योगिनी म् ॥ बलिदानं ॥ साधार
 णं तु गणेश बटुक हे त्रेश योगिनी म् ॥ कल्प
 विशेषे यत्र यादृशः ॥ क्रमस्तत्र तेन क्रमेण व
 लिः ॥ सर्वत्र बलिदानं ॥ गंध पुष्प धूप दीपां तं
 सत्संजन मे की नूत मा पोहन पायसा स्यादि

२२

तत्र ॥ गंगा गंगण पतये वर वरद सर्वजन मे व
 शमानय सर्वेष्वार सहितं बलिंग कृत्वा कृत्वा
 हा इति जलेनो म् ॥ ज्यव क्रीकृत मध्यमां दर्शये
 त ॥ ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं ॥ कुं ह्रीं न हे त्र पालेश सर्व
 कामं सरय स्वाहा ॥ वामाना मां गुह्य दर्शनं ॥ एस्मे
 हि देवी पुत्र बटुक नाथ कपिल जटाजार नारद
 रत्रि नेत्र ज्वाला मुख सर्व विघ्नान्नाशय नाश

यः सर्वोपचारसहितं बलिं गृह्णन् स्वार्हा ॥ २
 हांगुष्टतर्जनीदर्शनं ॥ उर्ध्वं ब्रह्मांडतो वाहिवि
 गगनतले भूतले निष्कले वा पातालतले वा
 सलिलप्रवतयो र्यत्र कुत्र स्थितो वा ॥ हे त्रेपीवो
 पपीवाहिषु च कृतपराधूपदीपादिके न प्रीता
 देव्यः सहानः शुभबलिविधिना पांडुवीरैः प्र
 वंघाः या योगिनीम् ॥ स्वाहा ॥ इति योगिनीव

२३

लिः ॥ हांगुष्टानामामध्यमादर्शनं ॥ अन्पुक्त
 मेव यतः काष्ठं ततः श्रोत्रं यतो धूमस्ततो घनाः
 यत्राल्मज्ज्वलनं नेत्रं यत्रांगारस्ततः शिरः ॥ क
 र्णहोमे प्रवेद्याधिर्नेत्रे धत्स्व मुहीरितं ॥ नासिका
 यां मनः पीमामस्तके धनं संकलयः ॥ यत्र प्रज्वलि
 ता ज्वाला मुखं तज्जातवेदसः ॥ मुखे होमः प्रश
 स्तः ॥ येतो वाक्कृष्णो वायुकपिलपाशवता नो ध

मोनिष्टः काकरवरसदृशः स्वरोपि डगंधोपि
 तथा छिन्नादृशाश्च शिरवाश्च निष्ठाएव दोषे
 पुष्टतेन मूलेन पंचविंशतीमा कुतीर्जुनया
 त्॥ अथ होमद्रव्यमानं कर्षमात्रं दत्तं ॥ द्वात्रिं
 शा गुलाधारा रुमा उन्नमा तदर्थेन मध्यमा ॥
 तदर्थेन कनिष्ठा ॥ पल दत्तस्य षोडशा कुतय २४
 इत्यपि ॥ कर्षद्वयमितानि दधि दुग्धमधुनि ॥

कचित्पलद्वयं दधिपायसं कर्षमितं ॥ लाजा
 पुष्पकसरुचः पलमिता ॥ गुडशर्करे कर्षमि
 ते ॥ चत्वारिंशद्गुणमितमोदनः ॥ पर्वविधि
 रिहः ॥ एकैकं पत्रपुष्पाणि ॥ अथामोदका
 श्च ॥ कदलीफलनारिं गाहिरैकैकं ॥ बीजाश्च
 चतुः पञ्चमं ॥ पनसं दृशाधारुतं ॥ अथ धानाजि
 केरं ॥ त्रिरंशं विल्वफलं ॥ कपित्थं विधाकृतं

कर्कटिकात्रिखंभा। अमफलानिअखंभानिअरु
 योग्पानि। हर्वाकुत्रयं। गरुचीचतुरंगुलात्रीहि
 मुद्रमाषाः पलमिताः तंडुलाः कर्षद्वयमिताः॥
 गोधूमरक्तकलमकोद्रवाः पलमिताः। तिलाः स
 र्षपाश्र्वकर्षमिताः। कर्षद्वयमितंलवणं। एक
 विंशतिमरिचानि। हिंगुगुग्गुलश्चबहरमि
 तः। अशीतिरक्तिकानिर्वहरे। चंदनागुरुकस

२५

रकेसरगोरोचनकसूरीयम्रकाहीनितिनिश्री
 बीजमानानि। समिधोदशांगुलाः। समिधोदशा
 गुलास्तर्जनीसमस्वला। तत्रविशीर्णविहल
 वक्रश्रुत्वकृशस्त्रुलसेकमिनिस्त्वचोवज्याः।
 श्लेष्मातकाहृदुमेकरंजशात्मनिप्रवृत्तिर्वि
 निद्यदृष्टाणां वज्याः। आर्द्रसित्तचः समलेष्टा
 श्वशुना। दुर्लजवस्तुविशेषः। शैवागमे। खं

उत्रयंत्रमूलानां सूक्ष्माणामथ होमयेत् । कंठानां
मष्टमं नागं लतानां मंगुलद्वयं इति । कचिद्विशे
षोऽपि । चतुरंगुष्ठसमानो व्यंजनपिण्या ककुशा
राश्च । चलुकाश्च ब्रीहिललाः । प्रसृतिमिताः स
क्तवोगहिताः । लाजासुमुष्टिमिताः कर्षाधिधिः
सर्षपाः शोक्ताः कर्षप्रमिता मुजामाखाश्च ब्रीह
योऽपि मुष्टिमिताः । षोडश नरपतिमाषा गोधूमा २६

रक्तशालयस्तद्वत् । सप्ताष्टौ वा यवावेणुयवाः
पंचशो नणिताः । इति स्वतंत्रं तत्रेषु तु अन्नाज्या
दिद्रव्याणां प्रत्येकमात्रेण षट्पन्नवत्पाकृतय इत्यु
क्तं । स्मार्तहोमे तु सर्वत्र । पाण्याकृतिवारशपर्व
परिकेति ज्ञेयं । द्रव्याणां स्ववेणुर्दृष्टनादीनां अं
गुष्ठपर्वमिताः प्राकृतिः । शुक्लद्रव्याणां वारश
पर्वमितेति । अथ वा स्मार्तविधिनाग्निं संस्था

पञ्चाधाराज्यभागतेव्यस्तसमस्तव्याहृतिहोमो
तरेदेवमावाह्यसंप्रज्यपंचविंशतिमेकादशच
कुतीर्जत्वावरणदेवानामेकैकाकृतिमाज्येन
कृत्वाप्रधानहोमः॥ तस्मात्तौ तेन द्व्येणावर
णानां एकामेकाकृतिं कृत्वा पूर्णाकृतिं बौध
दञ्चतमूलेन हत्वा देवं विसृज्य॥ तथा व्याहृति
तिर्जत्वा अग्निविसर्जनं॥ पूर्णपात्रदानं॥ अणि

२७

ताविमोक्तः ब्राह्मणो जनेन वेति॥ तेन ततो जले
पीठदेवाः प्रतर्प्य देवमावाह्यजलमयैरुपचा
रैः संप्रज्यमूलांते अमुकं तर्पयामि नमः इति
दशांशकर्मरक्तसूरीवासितजले स्तथाध्यातैः
ताम्रपात्रेणांजलिना वा तर्पयेत्॥ मूलांते तर्प
यामीति वा तर्पणं॥ ततः आवरणतर्पणं ते दे
वं नमस्कृत्य विसर्जयेत्॥ अग्निषेकस्तु स्वशिर

सिमूलांतेअग्निषिंचामाति। अग्निषेकोदशां
शेनेति। ततो ब्राह्मणमोजनंतेषु देवमावासा
सं प्रज्मनोजयित्वा दहिणां दत्त्वा तेऽग्निदेवं विस
र्जयेत्। ततो महा प्रजां कृत्वा देवाय सर्वं समर्प्य
गुरुं सं प्रज्म पूर्णतां वार्चयित्वा तद्दिने नियमवा
नं गुरुं सर्वैः प्रव्यदानं सेवादिनिस्तोषयेदिति।
इति होमविधिः सं पूर्णः॥ ॥ श्रीः॥ ॥

२८

संवत् १८१५ वर्षे फाल्गुन मासे शुक्ल पक्षे चतु
र्थ्यां प्रिगौलिखितः समाप्तः॥ ॥ श्रीः॥ ॥

२९

